

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

3 An effectus, vel omissio illius ex aliqua actione voluntaria proueniens
imputetur ad culpam, quando actu vitari non potest?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

P V N C T V M I I .

Qua ratione voluntas, cum non sit, permanere dicitur.

- ¹ Quid est permanere voluntas in virtute.
² An permaneat voluntas ex eo, quod retractata non sit.

¹ Dupliciter permanere voluntas potest, cum non sit, a ipsa voluntate priori producto, ex quo tanquam ex effectu ad aliud agendum excitatur. Exemplis explicabo. Vis celebrare, sacratum peti. Ornamenta indui, sacram incipi: aduenient tempore confectationis omnino es distractus, conseruatis. Quia prius illa voluntas confecrandi virtute, & potestate perficeretur, quia perficeretur in aliquo effectu a te producito. Idem est cum officium diuinum vis periolace, & ex hac intentione librum accipis, etiam postea cum recitas, animo duageris, officio satisfacis. Hac ratione voluntarius quis Romam peregit, etiam dum comedit, & dormit, & iter facit Roma non recordetur, quia a principio voluntariu[m] item cuodam habui, & ex illa voluntate iter incipit, ex qua inceptione reliqua fuerunt subiecta: & in hoc ferè omnes conueniunt. Gabr. 2. 8. 41. quæst. 1. art. 3. dub. 2. Altiliodor. in sum. lib. 2. træt. 29. cap. 3. quæst. 3. Bonavent. 2. sentent. 4. 4. art. 1. quæst. 3. ad ultimum argumentum.

² Secundum non potest permanere voluntas, ex eo præcisè, quod non fuit retractata, sive voluntas absoluta sit. Ut si abso-lute velis omnia opera in Deum referre, talis voluntas censetur permanere, quoque per contractum actum eam retractare. Verum si absoluta non sit voluntas, sed pro aliquo determinato tempore, aut determinatis personis, censetur voluntas permanere, quoque tempus finitur, & executioni res mandetur, ut si ex affectu charitatis in Deum promiseris omnibus pauperibus tibi occurrentibus in aliqua peregrinatione elemosynam elargiri, & obliros talis voluntatis pauperi indigeno ex affectu sublevidandi eius miserieris tribus elemosynam: talis actus non solum in specie pietatis, sed etiam charitatis conferi debet constitutus, ita Altiliodor. in sum. lib. 2. træt. 29. cap. 3. quæst. 3.

Hic secundus modus permanentie mibi non probatus absolutus: alias si idololatria omnia sua opera in idolum referret, censendus esset semper peccare, etiam cum opta alia bona, & honesta, vel indifferentia efficeret. Quapropter distinctione opus est in hac materia: sive enim aliqua opera, que solum in recipiente requirunt interpretativum confessum, & telpe-teru horum voluntas permanente dicitur, etiam actu non sit, neque in aliquo effectu producitur: qua ratione qui voluntate habuit baptizati, confirmati, vngi, & repente prius est fensus, potest baptizari, absoluvi, & vngi, iuxta c. agrotianus, &c. parvuli, de consecrat. distinç. 4. & cap. maiores, §. vlt. de bap-tismo. At alia opera, que non tam in receptione, quam in actione constituent, non sufficit habuisse voluntatem, & non retractasse, vt censeatur semper perficeretur, sed necessarij debet esse aliquis effectus mediatus, vel immediatus ex tali voluntate dimans, ratione cuius censetur voluntas durare, & opera subsequenti denominare, ita Azor. lib. 1. inst. cap. 3. quæst. 2. tertio dividitur, & cap. 6. circa finem, & cap. 7. post me-dium, & cap. 8. per totum.

P V N C T V M III .

An effectus, vel omissione orta ex aliqua actione voluntaria imputetur ad culpam, quando actuari non potest.

- 1 Proponitur status questionis.
- 2 Pœnas iuriū contrahit, qui causam voluntariam dedit homicidio. Vbi apponuntur limitationes.
- 3 Euentus contingens, quando emitari non potest, non addit malitiam causa prius opposita.
- 4 Retractata voluntas, non censetur voluntarius.
- 5 Euentum oritur ex causa voluntaria, qui impediri non posse, non esse peccatum, qui dicant.
- 6 Probabilis est esse peccatum.
- 7 Hoc effectus, vel omissiones confitendas esse.
- 8 Respondetur argum. n. 5. additum.

¹ Percussisti Petrum. Mortis, cum iam mortem impediare est? Non potes, morsne Petri tibi culpa imputanda est? Nolisti scire, cum posses, obligationem cui officij: aduenient tempore obligations alio diuagari, immemor protinus obligationis, omissione illa est tibi imputanda? Item inebriaris sciens in ebrietate pollui, blasphemare, maledicere, occidere. Suntne omnes illæ actiones vere tibi culpabiles.

² In hac questione, vt certa ab incertis separaremus, conueniunt omnes Doctores talen effectum, quoad penas iuriis tibi imputari, & quoad obligationem reparandi damna inde provenientia. Vnde si homicidio, pollutioni, aut alteri criminis sit pena excommunicationis, suspensionis, aut irregularitatis annexa, & in effectu sequuta exactione voluntaria, suspensionem, excommunicationem, aut irregularitatem contrahat. Quia illa pena non tam propter effectum voluntatis, quam propter effectum ex prava voluntate ortum imponitur, sic Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 7. vers. quod si objicias. Valsq. disp. 9. cap. 4. in fine. Thom. Sanchez. lib. 1. in Decal. cap. 16. fine. Villalobos tom. 1. summ. tractat. 3. difficult. & n. 5. Salas 1. 2. tract. 7. disp. 6. fol. 8. & ali.

Ab hac regula generali excipiunt aliqui penam excommunicationis (& idem est de suspensione, & interdicto quatenus censura sunt) cau[m] quo doleas, & penitus cau[m] dare, quia tunc contumax non es, neque inobediens Ecclesiæ mandatis. Non igitur debes excommunicari, excommunicationem enim solum ob contumaciam, & inobedientiam imponitur.

Et confirmo. Existens in excommunicatione, si penitentes, statim debet absolvi: quia excommunicatione solum imponitur ad repenitendum contumaciam, qua cessante, tollenda est: si ergo antequam contrahatur, iam non es contumax, vt quid ergo medicinalis pena tibi est applicanda, cum medicina non indigetas? Et haec limitatio saltem pro foto interiori mibi facta probabilis appetit, quamvis tener. Ioan. Andr. & ali. quos refer, & sequitur glossa in c. cum quis, de sententia excommunicationis. Tabiena excommunicat. s. cau[m].

Secundum limitanda est doctrina ad aliqua peccata, que necessario actuali libertati requiriunt: quales sunt hæresis, contumelia, iuramenta, & similia. Hæc enim facta in ebrietate, neque hæresis, neque contumelia, neque iuramenta formaliter sunt, ac proinde sic proferentes ligari non possunt penitus illis annexis & ita docet Ioan. Sanchez. disp. 20. num. 5. Valsquez 1. 2. disp. 127. cap. 3. n. 11. Thom. Sanchez. lib. 1. in Decalog. cap. 16. fine. Suarez 1. tom. 2. de religione lib. 3. de iuram. cap. 8. num. 6. Verum est hæresis, aut iuramenti falsi, vel blasphemia propriæ ratione non habeant, & habent tamen cuiusdam moralis irritiositas, & irreuerentia Deo factæ, ratione cuius voluntas illas causandi, est mala & peccamotiva: vt idemmet. Ioan. Sanchez. notat. num. 2. & Thom. Sanchez. in Decal. cap. 16. num. 44. cum Toledo in sum. post 7. lib. tract. de sepe. peccat. mort. cap. 61. n. 5. Solum excipi possunt contumelia homini dictæ in ebrietate, quæ si nullum secretum peccatum, aut defectum detersant, potius vt faciat, quam vt contumelia reputantur, etiam ab his, aduersis quos dicuntur, vt bene Thom. Sanchez. in Decal. supra num. 44. aduerterit.

³ Secundum conuenient Doctores (paucis exceptis) evenerunt contingentem ex tempore, quo cunctari non potest, nullam addere grantiatem, vel malitiam causa prius apposita. Nam cum nullam addat denudat libertatem, quæ fundamentum malitiae, & malitia est, nullum potest addere malitiam, ita D. Thom. 4. disp. 27. quæst. 2. art. 2. quæst. 4. ad 2. Zumel quæst. 7. 1. art. 5. & disp. 2. Salas alii relatis 1. 2. tract. 13. disp. 4. fol. 9. n. 114. Suarez 2. tom. de relig. lib. 3. de iuram. cap. 7. num. 7. Valsquez 1. 2. disp. 94. cap. 3. num. 9. Thom. Sanchez lib. 9. de mar. disp. 45. loquens de pollutione in somnis num. 28. & lib. 1. in Decal. cap. 16. n. 45. idemque fateri centent, qui dicunt hos eventus non esse peccata, etiam determinatiæ à causa, sed esse effectus peccati, quos statim referimus.

⁴ Tertiò certum est debet retractata per penitentiam priori voluntate, effectum sequuntur naturaliter ex causa prius libet aposta, non esse imputandum culpas, sic Thom. Sanchez. pluribus relatis lib. 9. disp. 4. suprà num. 29. Azor lib. 1. infit. cap. 7. quæst. unica. q. in hac re. Salas suprà num. 11. 6. Villalobos tract. 3. disp. 6. num. 4. concil. 5. Ratio est, quia tunc causa apposita voluntaria non est, cum iam sit reuocata. Ergo licet effectus oriatur ex causa apposita, non ortitur ex illa tanquam ex causa voluntaria, ac proinde voluntarius non est. Exemplum rem declaro. Dediti mandatum alicui, vt nomine tuo matrimoniū contraheret, penitent mandati, illudque reuocas, at intime non potes mandato reuocationem: sed potius ille virtute prioris mandati contractum celebrat, ille contractus esti a causa voluntaria ortum habuerit, tibi voluntarius non est. Ergo optimè potest causa in ratione voluntarij reuocari etiam effectus eodem modo naturaliter sequatur, ac si reuocata non esset.

⁵ Difficilis ergo est, an eventus ortus ex causa voluntaria, quando reuocata non est, neque impedit potest, censendus sit peccatum, eo modo, quo ceperit actus exterior cum incerto idem peccatum constitutus?

Negat Valsquez 1. 2. disp. 9. 4. c. 3. alii relatis. & disp. 73. c. 49. num. 46. & 47. Courat. Clem. si furiosus 3. p. initio. num. 4. Syltus lib. 2. 6. n. 15. Azor lib. 1. 4. 7. q. unica post medium, & lib. 4. cap. 3. quæst. 4.

Fundamentum huius sententia est, quia non potest dici aliquid nisi

quis

quis peccare acta, quis acta possit impetrare peccatum; alias ex eo in se peccatio. Quid ad hanc absurdum, & contra naturam peccari, sed pro illo tempore, qui dormit non habet potest facilius homicidium, vel pollutionem impediendi. Ergo non potest illo tempore peccare, etiam per denominationem extrinsecam à causa apposita. Et confirmo. Ideo actus exentus esti malitiam non habens distinctam ab actu inextio, est peccatum, quia absoluere eum sit, impetrare non potest; sed hic evanescit (*vi. supponamus*) impetrare non potest. Ergo non est peccatum etiam per denominationem extra leciam à causa data, sed ad summum erit effectus peccati. Addit, quod si evanescit oritur habens ex causa, vel alio modo impetratur, per accidentem est causa data. Ergo tota ratio peccati in appositione causa sita fuit, neque inde in evanescere potest.

Quod si aduersus hanc sententiam obiectio inferri ex illa nullam esse obligacionem confitendi evanescit ortos ex causa voluntaria, etiam non retractata, quando impetrari non possit, ut si quidem nullus tenetur confiteri effectus peccati, sed peccatum Non tenuit Valq. *disp. 9. q. 5. art. 2. 26.* concedere inclinationem. Idem coedit loan. Sanchez loquens de iuramentis falsis, blasphemis, & heresibus tempore obicitur factus, *disp. 20. n. 5. fine.* Suarez similiter de iuramento indebetur factus, *tom. 2. de religione lib. 3. c. 8. n. 5.* & sententiam Valq. probabilem reputat Th. Sanchez. *lib. 1. in Decal. c. 6. n. 6. circa finem.*

6. Vnde contra sententia mibi probabilior apparuit. Affirmo namque evanescit ortus ex causa voluntaria apposita, etiam si tunc impetrari non possit, peccatum esse, & demeritum, non in se, sed in causa, hoc est, denominatione extremitate à causa, sic glorifica cap. *quaes. 3. v. 6. Sotus 4. disp. 2. q. 1. art. 7. §. primum omnium preceptorum* *et. 2. Med. 1. 2. q. 7. art. 5. d. b. vlt. concil. 2. 4. Vaient. d. p. 6. t. p. 4. dub. 3. Henric. 16. 8. sum. c. 1. n. 2. in comm. lxx. Th. Sanchez. *tom. 1. e. marit. lib. 9. disp. 45. n. 28. duas innumeris refutatis. 17. 83. disp. 2. 68. n. 109. Villalob. truct. 3. diff. 6. n. 3.**

Ratio est, quia si peccare quis dicatur denominatione aliqua extremitate, non est necessitas actu libertatis, sufficit esse mortalius, & in virtute, sicut ad conferendum, & ad missifram dum quidib[us] aliud sacramentum, & satisfacendum praecepto rectandi, non requiri actualis intentio, sed suffici in virtute. Et confirmo exemplis. Seruus, qui contra mandatum domini dormire, vel deinceps peccare in tali somno, etiam si pollicquam causam dedit, non fuerit in sua potestate excitatus. Item procurans pollutionem in virginis, & causam apponens, ut sequatur, tunc dicetur peccare, cum se poluerit, quia semel posuit causam, etio causa posita polluio impetrari non possit. Idemque est de mandante occidere animalia. Si homicidium à mandato exequatur, quando mandans dormire, vel alia via impotens est impetrare; & à fortiori cum emitat sagittam, vel propinat venenum, & dicuntur peccare cum percussit, & occidit, quia projecta sagitta, & propinatum veneno, non est in voluntate peccatorum, vel mortis impetrare. Quod omnia concessa sunt difficultas, & scilicet contra communem sententiam. Ergo affirmando est vere esse peccata non in se, sed in causa, & per malitiam à causa deriuantur.

7. Ex qua doctrina inferro obligationem esse confitendi humi modi evanescit ortos ex causa voluntaria non retractata. Alias fecerunt quibus tenetur confiteri pollutionem, & occisionem alterius, sed solum deesse causam pollutionis, vel occisionis, quia causa pollutionis vel occiso impetrari non potest, quod est contra communem sententiam. & ita hæc esse facta supponit Sotus in *4. d. 11. q. 1. art. 7. v. vers. fine* sibi. Lopez. *part. 1. sub. 1. c. 3. 2. p. 1. 7. 6. 20. Euctar. 5. sequitur etiam 2. Lederma. 1. part. 4. p. 25. art. 7. sub. 1. 8. & ad argum. Th. Sanchez. *tom. 3. e. marit. lib. 9. disp. 45. n. 30.* Si tamen negocia fuerit voluntas, quando homicidium, vel polluio sequitur, existime non esse obligationem confitendi ut docet Azor. *lib. 1. o. 7. fine.* & vi probable, & secundum reputant (upradicti Doctores), quia tunc neglegunt pollutio, neque homicidium apponunt causam tribuenda sunt, tanquam voluntaria, cum voluntatem retractaverint.*

8. Ex his faci est respondetur argumentis pro sententia Vasq. adductus, peccare enim potest aliquis non in se, sed denominative à causa, etiam si pro tunc impetrari non possit peccatum, sufficie cum potuisse impetrare, & non fecisse.

Ad confirmationem dico actum exteriorum peccatum esse non quia potest pro tunc impetrare, sed quia a causa in se voluntaria ortum habet.

Ad secundam confirmationem dico evanescit contingentem per accidens esse causam apposita, & malitia illius, sine illo enim non efficit malitia, sic enim efficit tota malitia peccati in actu interiori, etiam exteriori diuinus impetratur. At cum non impetratur malitia actus intentionis, informatur; sic similiter ex evanescendo ex causa voluntaria apposita tota malitia residet in causa, neque ex causa sequitur aliquid causa accrescit. At posito evanescendo à malitia causa, malus ipse denominatur.

PUNCTVM IV.

An voluntas in se & potentis sibi subiectis pati possit aliquam vim.

1. *Quod nat. u. in inclinationem non potest pati vim.*
2. *Quod appet. tum elicium vim pati potest.*
3. *A nullo agente creare voluntas necessitari potest.*
4. *Vt. Et violentia non presumitur.*

1. **C**larus est resolutio voluntatem quoad natuam inclinationis. Quia in suis actionibus vim pati possit. Quia vis est, quod ex a principio extrinseco passo non conferente vim, ut dicit *Attilo. 3. Ethic. 2.* sed cum voluntas consentiat, vel dissentiat, iam ipsa voluntas conferat vim, siquidem elicit illum actum. Ergo non est ei vis illata in tali actu. Quod si dicamus aliquem actum amoris, vel odij a ioli. Deo effectum imprimit voluntari, adhuc neque voluntas quoad natuam eius inclinationem pati potest violentiam, illum recipiendo, quia non est talis actus contra inclinationem ipsius voluntatis; cum voluntas non magis vnum, quam alium actum appetat, ut scitum materia prima, qui indebet est ad qualibet formam, in nullis recepcione patitur violentiam, ita *Vaquez 1.2. d. p. 6. c. 2. n. m. 1. 2. Azor. 1.1. in 8. cap. 9. question. x. Salas super concil. 2. numer. 66.* Hec tamen non est proprietas violentia, ut bene dicit *Vaquez super cap. 2. numer. 24.* quia non est ita ab extrinseco, quin paucum conferat aliquam vim.

2. Verum si voluntas consideretur secundum suum appetitum elicium, potest & in aliis facultatibus, & potentis sibi subiectis, & in le propter violentiam pati; si enim renunciare voluntate aliis manu manum moueat, talis motu violentia est voluntari: quia est ab extrinseco principio voluntate non conferente vim, sed potius renunciare & in hoc non potest esse dissentio. Hac igitur ratione potest voluntas pati violentiam in actionibus a se eliciti; si enim voluntas vellet non habere amorem alium obiectum, & a Deo ipsis amor infundere; amor ille violentus est voluntari quod a petrum ciscum, & si non est violentus, quod appetitum naturale, ut probat *Salas super concil. 2. numer. 66.* Hec tamen non est proprietas violentia, ut bene dicit *Vaquez super cap. 2. numer. 24.* quia non est ita ab extrinseco.

3. **V**nus autem est certum, & rebus moralibus necessarium, a nullo agente creare voluntatem cogi, aut necessitate posse; eti si cogi, & necessitari possint aliae facultates sibi tubante. Quare cum peccatum in voluntate consistat, & sine ilius consensu esse non possit; effectus neminem cogi posse ad peccandum, idcirco recte dixit Augustinus telatus in *c. de peccatis. 32. q. 5.* *Corpus multius non ut maculat, sed voluntatis in ea ad Deum, eadem causa, & q. tantum enim in mente vultus integratus consistit, ut illa iniuriantur, neque in corpore possit pudicitia violari, cuius membra pot. erunt superari; alia que muta in hac patente Ambr. & aliis pluribus adduci possunt quæ relato loco videnda sunt.*

4. Adiuverit tamen nunquam violentiam præsumi, nisi probetur, *c. cap. 3. marit. lib. 9. disp. 45. n. 30.* *Ex. merito pro seculo.* Si enim delictum numquam præsumitur, a fortiori neque hoc delictum, quod natura contrarium est, erit præsumendum. & ita tradit *Menochius. consil. 2. n. 26.* *Alciat. respons. 504. n. 7.* & alii quoque citent, & sequitur *Macard. vero violentia, concil. 1416. numer. 2.*

PUNCTVM V.

Antira, concupiscentia, aliave passio causes inuoluntariorum.

1. *Non causat inuoluntarium.*
2. *Alius liberum, angelus voluntarium.*
3. *Contractus facti sp. acquirandi premium validi sunt.*
4. *Ex. orta blanditia, obnoxia non sunt r. situationi.*

1. **S**anctus Thomas 1.2. quæst 6 art. 7. respondet iram. *com-* scipitentiam, & quilibet aliam passionem non causare inuoluntarium, sed magis voluntarium. Et quidem si voluntarium pro libero accipiat, nemini dubium esse potest, regulariter loquendo; iram, concupiscentiam, aliamque passionem non ita debatur menem, quin voluntas libera relinqueret, ut possit passioni resistere: eaque de causa recte dixit D. Th. concupiscentiam non causare inuoluntarium, sed magis voluntarium.

2. **D**ubitabat tamen Doctores, an posse quod inuoluntarium non causer concupiscentia, minuat tamen illud?

Breueri respondeo, si voluntarium pro libero accipiat, si ne dubio minuerit ex concupiscentia antecedenter voluntatem & conce